

FÉMES HÁLÓZATI ÁTVITELI KÖZEGEK

ESETFELVETÉS - MUNKAHELYZET

Ön azt a megbízást kapta, hogy egy vállalkozás irodájában lévő számítógépeket kösse hálózatba. Jelen esetben a fémes vezetékes átviteli közeget választjuk. Milyen kábelezési lehetőségek közül választhat? Melyiket célszerű alkalmazni? Milyen költségvonzatokkal kell számolnia?

Ezen fejezet a fémes átviteli közegeket mutatja be, ezen belül is a helyi hálózatokban, napjainkban (és a közeli múltban) használatos kábelezéseket, tartozékokat, a hibaelhárításhoz szükséges eszközöket.

Ezen kábelek alkalmazását a jelenleg legelterjedtebb Ethernet hálózattípuson mutatjuk be.

Ezek kábeltípusok más és más jellemzőkkel rendelkeznek, és eltérő követelményeket is támasztunk velük szemben.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

HÁLÓZATI KÁBELEK - FÉMES VEZETŐK

A számítógép-hálózatokban az adatátvitel a számítógépek között kialakított összeköttetéseken valósul meg. Az információ továbbítása történhet digitális és analóg jelekkel egyaránt. Az analóg jelek esetében valamilyen periodikus jel amplitúdója, a frekvenciája, vagy a fázisszöge hordozza az információt. A digitális átvitelnél a jel egy négyszögjel, aminek az amplitúdója csak a két megadott értéket veheti fel. A szintek közötti váltás csak megadott időpontokban következhet be és korlátozó tényező a közeg és az alkalmazott protokoll lehet. Az információt az amplitúdók és a hozzájuk tartozó időpontok hordozzák.

Az analóg átvitel esetében a leglényegesebb jellemző a sávszélesség, ami a közegen átvihető jel maximális és minimális frekvenciájának a különbsége és a mértékegysége Hz.

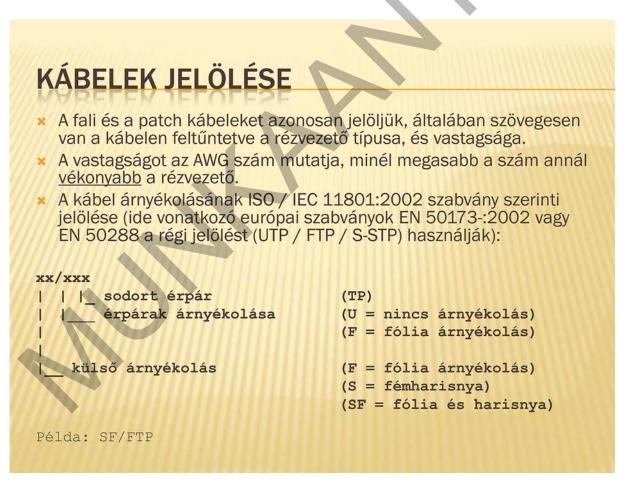
A digitális hálózatok esetében a sebesség jellemzésére az időegység alatt továbbított bitek számát használjuk. A jellemző mértékegysége a bit/s, vagy találkozhatunk még a baud mértékegységgel is, ami az egy másodperc alatt bekövetkezett jelváltozások száma.

Fémes vezetők esetén a jelátvitel valamilyen feszültségszint-kombinációként jelenik meg. Természetesen ne gondoljunk nagyfeszültségre, itt csak egyen-törpefeszültségek vannak (pl. 0,85 V). Ezek a jelek az átviteli közegként szereplő kábelfajtákon más-más módon terjednek, ebből kifolyólag az egyes típusok eltérő tulajdonságokkal rendelkeznek.

A leggyakrabban előforduló fémes átviteli közegek a következőek:

- 1. Koax
  - a) vékony koax (10BASE2)
  - b) vastag koax (10BASE5)
- 2. Csavart érpár
  - a) árnyékolatlan csavart érpár Unshielded Twisted Pair (UTP)
  - b) fóliázott csavart érpár Folied Twisted Pair (FTP)
  - c) árnyékolt csavart érpár Shielded Twisted Pair (STP)

Ez utóbbi kettő kombinációja az SFTP kábel. A csavart érpáras hálózatoknak több szabványa is van, pl.: 10BASE-T, 100BASE-T, 1000BASE-T, a használt sebesség függvényében.

1. ábra Kábeljelölések csavart érpár esetén

A továbbiakban, a napjainkban leggyakrabban alkalmazott Ethernet hálózatokkal fogunk foglalkozni.

Meg kell említenünk a szabványok nevét és a szabványosításban résztvevő szervezetek neveit, ezek közül elsőként az ISO-t (International Standards Organization), amely a világon használatos szabványok hivatalos felügyelő szerve. Többek között a számítógépes hálózatokban használatos szabványokat is ő véglegesíti. A hálózati szabványok kidolgozásáért egy másik szervezet a felelős, az IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers). Ez a szervezet készíti el a számítógépes hálózati szabványokat, melyeknek a neve egy szám, majd ponttal elválasztva a konkrét megvalósítás. Például a számítógépes hálózatok szabványa a 802-es számot kapta, ezen belül az eredeti 10 Mb/s-os Ethernet szabványa a 802.3.

Természetesen sok, ezen belüli alszabvány is van, amit a pont utáni szám mögé írt betűvel, betűkkel jelölnek, pl. ilyen lesz a későbbiekben ismertetett Fast Ethernet (802.3u), 100 Mb/s), a Gigatbit Ethernet (802.3z, 1000 Mb/s vagy 1 Gb/s).

KOAXIÁLIS KÁBELEK

A koaxiális kábelek egy tömör rézmagból (vezeték) állnak, amelyet szigetelő közeggel vesznek körül. Ezt a szigetelőt egy vezetővel tekercselik körbe, amelyet végül egy védő mű-anyagburkolattal zárnak le. Felépítésének köszönhetően nagyon védett zajokkal szemben, és hosszú távú átvitelre is alkalmas. Könnyen meghosszabbítható, a különféle kábeltoldók, szétválasztók, csatolók és jelismétlők segítségével.

A leggyakrabban a fizikai jelismétlőt (repeater-t) használják, ezekből egy hálózatban max. négy darab lehet.

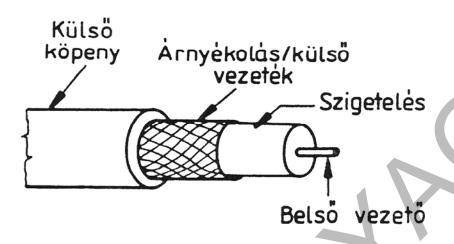
A koaxiális kábel felépítése a 2. ábrán szemügyre vehető. Látható, hogy a legbelső szinten egy vezető ér húzódik, ezt nevezik melegérnek. Ennek anyaga lehet tömör, vagy sodrott. A tömör jobb paraméterekkel rendelkezik, viszont a szerelhetősége a merev belső ér miatt nehezebb. A melegér körül egy néhány mm falvastagságú szigetelőanyag található. Erre készítik el a kábel hidegvezetőjeként szolgáló árnyékolást. Ennek kialakítása az olcsóbb típusokban alumíniumfóliából, a jobb minőségűekben sodrott hálóból áll. Az árnyékoló harisnyán elhelyeznek még egy szigetelő réteget, amely a külső környezeti hatások ellen véd. A környezet zavarainak a kiküszöbölését lehet fokozni úgy, hogy az árnyékolást két rétegben készítjük el. Ezt a technikát elsősorban olyan helyeken alkalmazzák, ahol a jelvezetékek fokozattan ki vannak téve a környezet zavarainak.

A tömör belső érrel szerelt kábel késleltetése és a csillapítása kisebb, mint a több fémszálból összefonotté, viszont jóval merevebb is.

Alapsávú koaxiális kábelt a digitális adatátvitelben alkalmaznak előszeretettel. Két további típusra bonthatók, a vékony és a vastag koaxiális kábelre. A vékony koaxot az Ethernet hálózatokban alkalmazzák, hullámimpedanciája legtöbbször 50 Ohm, de előfordulhat 75 Ohmos változatban is.

A vastag koaxiális kábel a nevét onnan kapta, hogy az előzőnél vastagabb, a hullámimpe-danciája majdnem duplája, 93 Ohm.

A régebbi hálózati protokollokban használták, ma egyre inkább kikerült a piacról. A vastag koax előnye, hogy a csillapítása kisebb, mint a vékony változaté, emiatt az áthidalható távolságok nagyobbak lehetnek ugyanakkora sebesség mellet.

2. ábra A koax kábel felépítése

1. Vékony koax

3. ábra. Vékony koax (10BASE2)

A vékonykoaxxal kialakítható topológia a sín topológia. Ilyenkor egy közös vezetékre csatlakozik minden állomás, úgynevezett T-dugókkal. A sín két végét lezáró ellenállással zárják le (50 ohm). A vékonykoaxot BNC (Bayone-Neil-Councelman) csatlakozókkal szerelik, ami lehet csavaros vagy sajtolt (krimpelt).

A sín topológia előnyei:

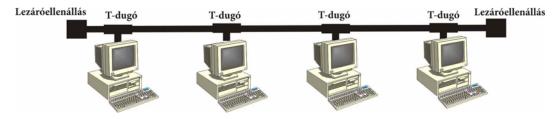
- viszonylag kevés kábelt igényel
- könnyű az új állomások bekapcsolása
- egyszerű és rugalmas felépítés
- viszonylag nagy távolság hidalható át jelerősítés nélkül

Hátrányai:

- Alacsony biztonság
- a hibák behatárolása nehézkes
- ha a sín megszakad, minden forgalom leáll
- adatforgalom szempontjából könnyen túlterhelhető

4. ábra Két oldalon T-dugók, középen a lezáróellenállás

5. ábra Sín topológia

6. ábra Lezáróellenállás (véglezáró sapka vagy kupak)

A vékony koax-szal kialakított hálózatban 2 végpont közötti távolság maximum 185 m (kerekítve 200 m, innét a 10BASE2-ben a 2-es), az elérhető sebesség pedig 10 Mb/s.

A kábelek szereléséhez a csatlakozókon kívül szükség van úgynevezett krimpelőfogóra, amivel a BNC csatlakozókat lehet a kábel végére sajtolni.

7. ábra Krimpelő készlet koaxiális kábelekhez

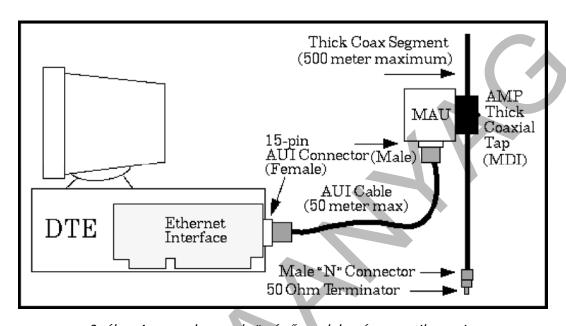
2. Vastag koax

8. ábra. Vastag koax (10BASE5) és a vámpírcsatlakozó

A kábel nehezen szerelhető a merevsége miatt, ezért ahhoz nem BNC, hanem ún. vámpírcsatlakozókat használnak a kapcsolat kialakítására. A nevét a működéséről kapta, mivel szereléskor a sajtolás következtében a szigeteléseket átszúrja és mind az árnyékolással, mind a belső érrel megfelelő fémes kapcsolatot alakít ki.

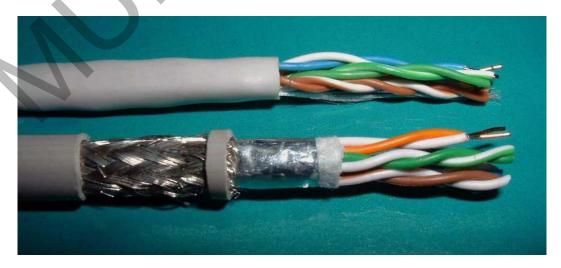
Vastag koax-szal szintén sín topológiát lehet kialakítani, csak a maximális távolság nagyobb, mégpedig 500 m. A sebesség szintén 10 Mb/s nagyságú.

9. ábra A vastagkoaxxal történő csatlakozás sematikus rajza

3. Csavart érpár

A csavart érpáras vezetékben nyolc, kettesével összecsavart vezeték található, amelyeket különböző színű műanyag szigetelőréteggel borítanak, s ezek egy közös, külső védőburkolatban kapnak helyet. A csavarásokra a zavarvédelem miatt van szükség.

10. ábra Különböző csavart érpáras kábelek

11. ábra CAT5E és CAT6 kábelek

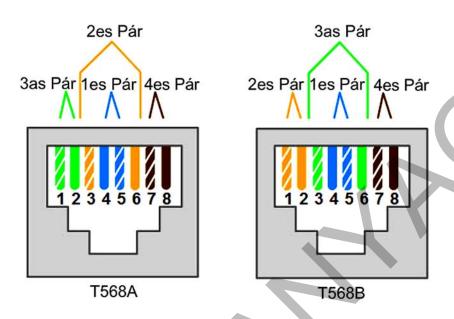
A kábelek végén ún. RJ-45-ös csatlakozó található. Ebbe a csatlakozóba kell a vezetékeket a megfelelő sorrendben bevezetni, majd leszorítani (itt is krimpelésnek hívják).

12. ábra RJ-45-ös csatlakozó

A krimpelésnél nagyon fontos a megfelelő színsorrend alkalmazása, ugyanis két fajta kábelt szoktunk készíteni: egyenes és keresztkötésű kábelt.

Az egyenes kábelnél a kábel mindkét végén ugyanolyan sorrendben kötjük be a vezetékeket, míg a keresztkötésűnél felcseréljük az érpárakat. A színek sorrendjét szintén szabvány írja le, amely definiálja mindkét bekötési sorrendet.

13. ábra Az EIA/TIA 568A és 568B szerinti színsorrend

14. ábra Csavart érpáras krimpelőfogó

15. ábra Csavart érpáras krimpelőfogó feje. Ezzel kisebb dugókat is lehet krimpelni (4P, 6P)

16. ábra Vezetékcsupaszolás

17. ábra A "krimpelés"

A csavart érpár korábban említett három fő fajtáján belül is van csoportosításuk, mégpedig a sávszélességük szerint. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy adott hosszon hányszor csavarják meg egymáson az érpárokat. Minél többször, annál nagyobb kategóriájú lesz a kábel.

Alkalmazási osztályok Sávszélesség igény

Class A: 100 kHz
 Class B: 1 MHz
 Class C: 16 MHz
 Class D: 100 MHz
 Class E: 250 MHz
 Class F: 600 MHz

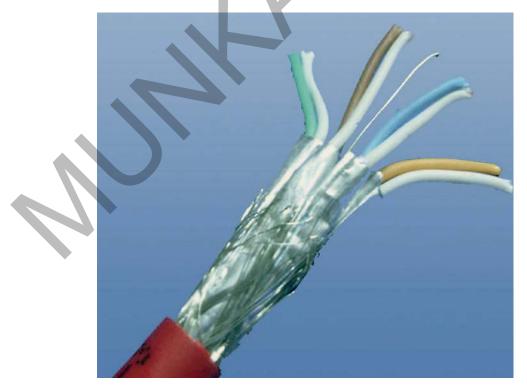
Hálózat kategóriák Előírt sávszélesség

ANSI EIA/TIA ISO/IEC - CENELEC

-	• CAT 3 : Class C	16 MHz (csak telefon gerincre !)
-	 CAT 5 : Class D (emelt paraméterek) 	100 MHz
-	• CAT 5E:	125 MHz
_	· CAT 6 : Class E	250 MHz
_	• CAT 7 : Class F	600 MHz

ALNALIVI	ALKALMAZÁSI TERÜLETEK					
ALMALIV	CAT5e	CAT6	CAT6A	CAT7	CAT7A	
	Class D	Class E	Class E _A	Class F	Class F _A	
4/16 MBPS Token Ring	x	x	x	X	Х	
10BASE-T	x	x	X	x	x	
100BASE-T4	x	x	x	X	X	
155 MBPS ATM	x	x	x	x	x	
1000BASE-T	x	X	x	X	x	
TIA/EIA-854		x	X	X	x	
10GBASE-T			x	X	X	
Szélessávú CATV	444444			x	х	

18. ábra CAT szabványok

19. ábra CAT7-es kábel

Csavart érpáras hálózatokban a kialakítható topológia csillag alakú, a csillag középpontja egy elosztó. Ezeket az elosztókat egymással is összeköthetjük, így jön létre a többszörös csillag topológia.

Az elosztóknak több fajtája létezik, régebben HUB-okat alkalmaztak, ezek egyszerű jelerősítők, az egyik bemenetükön kapott jelet (adatokat) felerősítik és a többi kimenetükön kiküldik. Ennél korszerűbb elosztó a SWITCH (kapcsoló), amely a beérkező jelet csak a megfelelő kimenetén továbbítja jelerősítés mellett.

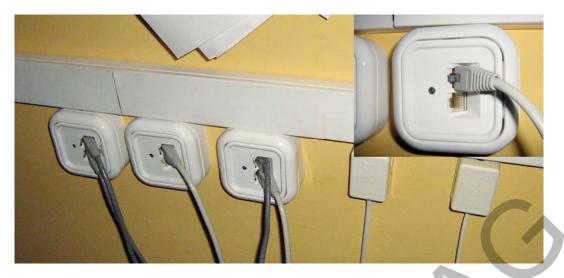
Ma már csak switcheket lehet kapni, ezeknek két "alfaja" ismert, a menedzselhető és a nem menedzselhető. Előbbi rendelkezik saját beállítási felülettel (ez lehet karakteres vagy webes felület), ahol a működéssel kapcsolatos jellemzők állíthatók.

20. ábra Két switch egymáson

KÁBELCSATORNÁK, SZERELÉSI LEHETŐSÉGEK ÉPÜLETBEN

Az épületeken belül a vezetékeket úgynevezett kábelcsatornákban szokták elvezetni, ezek lehetnek a falban, illetve a falon kívül is, valamint taposó kivitelben a padlón, vagy a padlóba süllyesztve. Az új építésű épületeknél a falban eleve kialakítják a csatornát, a régebbiekben pedig a falra szerelhető változatokkal oldható meg. A kábelcsatornára szerelhetők a fali aljzatok, melyek lehetővé teszik a csatlakozást a hálózathoz.

21. ábra Fali csatorna fali aljzatokkal, a jobboldalon telefoncsatlakozók

22. ábra Fali csatlakozó a kábelcsatornán

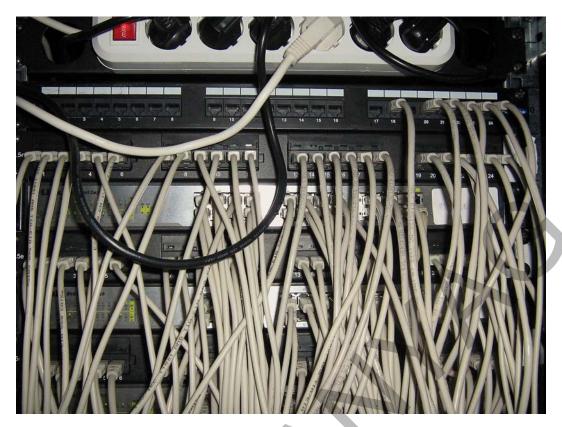
23. ábra Nem beszerelt fali aljzatok. Ezekbe kell szétbontva betűzni az elemi ereket, úgynevezett betűzőszerszám segítségével.

24. ábra Betűzőszerszám

KÁBELRENDEZÉS

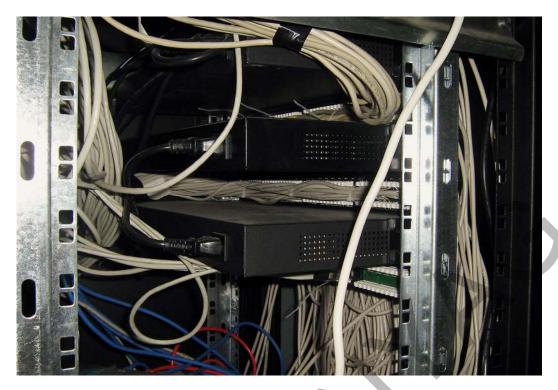
Az épületen belül általában egy pontban futnak össze a kábelek, illetve sok kliens esetén egészen komoly kábelkötegre kell számítanunk. Ezek rendszerezését teszik lehetővé a kábelrendezők (patch panel). Ezeket szekrényben (rack szekrény) helyezik el, ahol áttekinthetően bekötve rendszerezetten kezelhetők a kábelek.

25. ábra A felső részen az elektromos hálózati elosztó alatt látható két patch panel, alattuk switch-ek.

26. ábra Egy patch panel hátsó oldala a bekötött kábelekkel

27. ábra Rack szekrénybe épített hálózati eszközök és patch panelek hátulról

A KÁBELEK ELLENŐRZÉSE, HIBAELHÁRÍTÁS

A kábelek elkészítése után azokat szükséges ellenőrizni is (elég baj, ha a csatornában lévő kábelről derül ki, hogy hibás...). Ezt úgynevezett kábelteszterekkel lehet vizsgálni. Ezek a műszerek lehetnek néhány ezer forintos olcsóbb kivitelűek, amelyek a szakadást, illetve csavart érpár esetén a sorrendet képesek vizsgálni csak, illetve egészen komoly műszerek is, melyekkel az adott kábelen lévő jel/zaj viszony is mérhető. Ez utóbbiak a több százezer forintos ártartományban találhatóak.

28. ábra Egy egyszerű kábelteszter, amellyel szakadást, sorrendet lehet vizsgálni több kábeltípuson is (USB, RJ-11, RJ-45, vékonykoax)

29. ábra Egy másik, egyszerűbb teszter

30. ábra Egy Fluke márkájú komplex kábelteszter

Hibás kábeleknél szinte kizárólagosan a rossz krimpelés az ok, nagyon ritka a kábelben történő érszakadás.

31. ábra Egy kábel "bound". Az oldalán látható, hogy CAT6-os kábel, a másik oldalon, hogy UTP, a tetején pedig a hossz (1000 FT, ami nem az ára ©, hanem 1000 láb (foot), azaz 305 m)

A LAN-TERVEZÉS CÉLKITŰZÉSEI

Egy LAN megtervezésének első lépése a tervezési célkitűzések lefektetése és dokumentálása. Ezek a célkitűzések minden szervezet és szituáció esetében egyediek. A legtöbb hálózat megtervezése során szem előtt kell tartani az alábbi követelményeket:

- Funkcionalitás A hálózatnak működnie kell. A hálózatnak lehetővé kell tennie, hogy a felhasználók el tudják végezni a munkájukat. Megfelelő sebességű és megbízhatóságú összeköttetést kell biztosítania az egyes felhasználók, valamint a felhasználók és az alkalmazások között.
- Méretezhetőség A hálózatnak képesnek kell lennie a növekedésre. Az eredeti szer-kezetnek lényegesebb változtatások nélkül bővíthetőnek kell lennie.
- Alkalmazkodóképesség A hálózatot a jövőben várhatóan megjelenő technológiákra is figyelemmel kell megtervezni. Nem szabad olyan elemet foglalni a hálózatba, amely megakadályozza a később megjelenő új technológiák alkalmazását.

- Felügyelhetőség - A hálózatot úgy kell megtervezni, hogy a működés folyamatos stabilitásának megőrzése érdekében megkönnyítsük a hálózat figyelését és felügyeletét.

A LAN-TERVEZÉS SZEMPONTJAI

Számos szervezet fejleszti tovább már meglévő LAN-ját, vagy készül arra, hogy új LAN-t alakítson ki, illetve a tervezés vagy a fejlesztés szakaszában van. A LAN-tervezési tevékenységeknek ez a bővülése a nagysebességű technológiák, például az ATM (aszinkron átviteli mód, szélessávú WAN kapcsolat) terjedéséből ered.

A bővülésbe az összetett, LAN-kapcsolást, illetve virtuális LAN-okat (VLAN) is használó LAN-architektúrák is belejátszanak.

Ahhoz, hogy a lehető legnagyobb sávszélességű és teljesítményű LAN-t lehessen kialakítani, a következő szempontokat kell figyelembe venni a LAN megtervezése során:

- A kiszolgálók (szerverek) funkciója és elhelyezése
- Az ütközési tartományok kérdésköre
- A szegmentálás kérdésköre
- A szórási tartományok kérdésköre

A kiszolgálók fájlmegosztási, nyomtatási, kommunikációs és alkalmazásszolgáltatásokat nyújtanak. A kiszolgálókat nem szokás munkaállomásként is használni. A kiszolgálókon erre a célra kifejlesztett operációs rendszer (például NetWare, Windows, Linux) fut. Egy kiszolgáló általában egy funkciót lát el, pl. elektronikus levelezést vagy fájlmegosztást biztosít.

A vállalati kiszolgálókat a központi kábelrendező helyiségben (MDF) kell elhelyezni. Ha csak lehetséges, a vállalati kiszolgálók felé irányuló forgalom csak az MDF-hez jusson el, ne haladjon keresztül más hálózatokon. Azonban néhány hálózat központi rétege forgalomirányítókat tartalmaz, vagy a vállalati kiszolgálók szerverfarmot alkotnak. Ilyen esetekben nem kerülhető el, hogy a szerverek forgalma más hálózatokat is érintsen. A munkacsoportos kiszolgálókat lehetőleg a munkacsoporthoz legközelebb eső közbülső kábelrendező helyiségben (IDF) kell elhelyezni. Ha a munkacsoportos kiszolgálókat közel helyezzük a felhasználókhoz, forgalom csak az IDF-ig menő hálózatrészben lép fel, és nincs hatással az adott szegmens többi felhasználójára.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A tananyag értelmezéséhez elengedhetetlenül szükséges az alábbi készségek fejlesztése:

- Idegen nyelvű készülék feliratok értelmezése, megértése: kiválasztja, megkeresi, fennakadás nélkül értelmezi a nem magyar nyelvű eszközök leírását is (elsősorban angolul)
- Információforrások kezelése: önállóan értelmezi, megkeresi, és fennakadás nélkül alkalmazza a különböző eszközök leírását

A tananyagban áttekintettük a számítógépes hálózatok átviteli közegei közül a fémes átviteli közegeket, kicsit a múltra is visszatekintve.

Próbáljon meg válaszolni a következő kérdésekre az olvasottak alapján (ha nem megy, la-pozzon vissza, olvassa el újból):

Milyen fémes vezetőkről tanultunk?

Milyen fémes vezetőket használnak napjainkban?

Milyen topológiákat használnak a fémes vezetők esetén?

Milyen eszközökre lehet szükség egy hálózat elkészítésekor?

Milyen segédanyagok szükségesek a kábelek legyártásához és a hálózat üzembe helyezéséhez?

Milyen kábelvezetési lehetőségek vannak?

Milyen tervezési szempontok lehetnek?

Milyen ellenőrzési módszerek, eszközök vannak?

Miről is tanultunk?

A tananyag vázlata megadja a szükséges ismeretek összegzését:

- Koaxiális kábelek: vékony és vastag koax
- Csavart érpáras kábelek
- Kábelezés
- Hibakeresés, tesztelés
- LAN-tervezés

ONELLENORZO FELADATOK			
1. Jellemezze az analóg jelátvitelt!			
2. Sorolja fel a koaxkábelek fajtáit!			
3. Sorolja fel a csavart érpáras kábelek fajtáit!			
4. Ismertesse a sín topológia előnyeit és hátrányait!			

5. Párosítsa a szabványhoz a sebességértékeket!

10BASE2	100 Mb/s	
10BASE5	10 Mb/s	
100BASE-F	1 Gb/s	
1000BASE-F	16 Mb/s	

MEGOLDÁSOK

1.

Az analóg átvitel esetében a leglényegesebb jellemző a sávszélesség, ami a közegen átvihető jel maximális és minimális frekvenciájának a különbsége és a mértékegysége Hz.

2.

vékony koax (10BASE2), vastag koax (10BASE5)

3.

árnyékolatlan csavart érpár – Unshielded Twisted Pair (UTP), fóliázott csavart érpár – Folied Twisted Pair (FTP), árnyékolt csavart érpár – Shielded Twisted Pair (STP)

4.

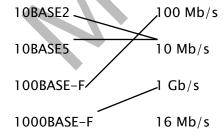
A sín topológia előnyei:

- a) viszonylag kevés kábelt igényel
- b) könnyű az új állomások bekapcsolása
- c) egyszerű és rugalmas felépítés

Hátrányai:

- a) Alacsony biztonság
- b) a hibák behatárolása nehézkes
- c) ha a sín megszakad, minden forgalom leáll

5.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1. Andrew S. Tannenbaum: Számítógép-hálózatok. Második, bővített, átdolgozott kiadás, Panem, Budapest, 2004
- 2. Deon Reynders Eswin Wright: TCP/IP és Ethernet hálózatok a gyakorlatban. Kiskapu, Budapest, 2003
- 3. Dér Balázs: A strukturált kábelezés rejtelmei. Prezentáció, 2008
- 4. Balogh Zoltán: LAN-tervezés. Jegyzet, II. javított kiadás, 2007

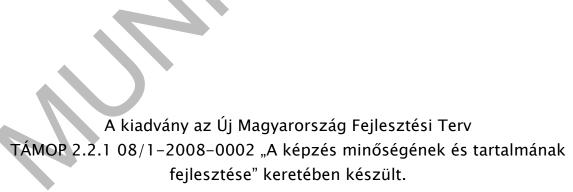

A(z) 1173-06 modul 026-os szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
33 523 01 1000 00 00	Számítógép-szerelő, -karbantartó

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám: 20 óra

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet 1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó: Nagy László főigazgató